

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta (HE 248/2018 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- talousvaliokunta TaVL 61/2018 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Ella Särkkä, ympäristöministeriö
- hallitusneuvos Elise Pekkala, työ- ja elinkeinoministeriö
- toimialajohtaja Petri Kouvo, Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä
- erityisasiantuntija Tuulia Innala, Suomen Kuntaliitto
- johtava asiantuntija Ilkka Hippinen, Motiva Oy
- lakimies Minna Ojanperä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- toimitusjohtaja Riku Eksymä, Suomen Kiertovoima ry - KIVO
- lainsäädäntöasioiden päällikkö Tiina Toivonen, Suomen Yrittäjät ry
- toimitusjohtaja Otto Lehtipuu, Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi jätelain kunnan toissijaista jätehuollon järjestämisvelvollisuutta koskevaa sääntelyä. Esityksessä säädettäisiin muun palvelutarjonnan puutteen toden-tamiseen käytettävästä jätteiden ja sivuvirtojen tietolustasta ja sen käyttämisestä sekä tietojen toimittamisesta tietolustaan. Jätelakiin ehdotetaan myös lisättäväksi säännökset Motiva Oy:n velvollisuudesta ylläpitää ja kehittää jätteiden ja sivuvirtojen tietolustaa sekä eri viranomaisten oikeudesta saada tehtäviensä hoitamisen kannalta välttämättömiä tietoja tietolustasta. Lisäksi täsmennettäisiin kunnan toissijaiseen jätehuoltovelvollisuuteen liittyvän sopimisen edellytyksiä sekä kunnan toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden nojalla järjestämästä palvelusta perimän jäte-

Valiokunnan mietintö YmVM 20/2018 vp

maksun periaatteita. Ehdotettujen muutosten tavoitteena on lisätä kunnan toissijaisen jätehuolto-velvollisuuden läpinäkyvyyttä sekä edistää jäte- ja kierrätysmarkkinoiden toimintaa.

Kunnan ja kunnan jätehuoltoyhtiön kirjanpitovelvoitteisiin ehdotetaan lisäksi tehtäväksi kunnan jätehuollon toimialan sidosyksikkösäännösten noudattamisen seuraamiseksi tarpeelliset muutokset.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Ympäristövaliokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna seuraavin huomautuksin.

Vuoden 2019 alussa voimaan tulleen jätelain muutoksen¹ mukaan kunta vastaa yhdyskuntajätehuollon osalta asumisessa sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvästä jätteestä. Kunnalla säilyi myös velvollisuus järjestää kapasiteettinsa rajoissa toissijaisesti muun kuin vastuulleen kuuluvan jätteen jätehuolto (ns. TSV-palvelu), jos jätteen haltija tätä pyytää eikä yksityistä palveluntarjontaa ole saatavilla. Eduskunta hyväksyi mainitun lainmuutoksen yhteydessä ympäristövaliokunnan lausumaehdotuksen mukaisesti lausuman, jolla edellytettiin ympäristöministeriön valmistelevan kiireellisesti jätteiden ja sivuvirtojen sähköistä markkinapaikkaa koskevan hallituksen esityksen². Sen tavoitteena katsottiin erityisesti olevan jätehuoltomarkkinoiden toiminnan tehostaminen auttamalla jätteen haltijaa löytämään tarvitsemansa jätehuoltopalvelu ensisijaisesti vapailta markkinoilta ja viime kädessä kunnan TSV-palveluna.

Hallituksen esityksen pääasiallisena tarkoituksena on perustaa lausuman mukaisesti sähköinen jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalusta. Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustan tavoitteena on edistää jätteen haltijoiden ja jätehuoltopalveluja tarjoavien yritysten kohtaamista ja kierrätysmateriaalien kysyntää sekä jätteen hyödyntämispalvelujen kehittymistä. Tavoitteena on myös tehostaa jätehuoltomarkkinoiden toimintaa auttamalla jätteen haltijaa löytämään tarvitsemansa jätehuoltopalvelu ensisijaisesti vapailta markkinoilta ja viime kädessä kunnan toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden mukaisena ns. TSV-palveluna. Perustettavan jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustan avulla voidaan osoittaa avoimesti ja läpinäkyvästi, onko kunnan TSV-palvelulle vaihtoehtoja. Tietoaalusta on tarpeen, koska yksityisen palvelutarjonnan puutetta on muutoin vaikea osoittaa.

Velvollisuus käyttää jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustaa

Hallituksen esityksen mukaan jätteen haltijan tulee pyrkiä löytämään jätteelleen markkinaehtoinen palvelu tekemällä tarjouspyyntö tietoaalustaan. Jätehuoltopalveluiden tarjoajat voivat tällöin

---

1 YmVM 4/2018 vp — HE 195/2017 vp

2 EV 42/2018 vp — HE 195/2017 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 20/2018 vp

tarjota palvelujaan vastaamalla tarjouspyyntöön. Jos soveltuvaa tarjousta ei ole saatavilla 14 vuorokauden määräajassa, jätteen haltija voi pyytää kunnalta TSV-palvelua suoraan alustan kautta. Palvelusta voi myös tehdä sopimuksen alustassa. Tavoitteena on, että alustan käyttö on erittäin helppoa ja yksinkertaista. Valiokunta pitää tietotalustan käytön helppoutta kriittisenä kysymyksenä tavoitteiden toteutumisen kannalta ja edellyttää, että se toteutuu käytännössä. Tietotalustan käytön tulee olla yhtä helppoa kuin soitto puhelimella tai tekstiviestin lähetys.

Lakiehdotuksen 33 §:n uuden 2 momentin mukaan velvollisuus etsiä tietotalustan avulla markkinaehtoisia palveluja syntyy vuoden 2020 alusta alkaen, kun vuosittain tarvittavan TSV-palvelun arvo ylittää 2 000 euroa, ja vuodesta 2023 alkaen, kun arvo ylittää 1 000 euroa. Menettely ei koske tilanteita, joissa TSV-palvelua tarvitaan ennakoimattomasta kiireestä johtuen.

Kunnan TSV-palveluna annettavat pienjäteasemapalvelut ja kuljetuspalvelut jäävät vuosittaiselta arvoltaan pääosin alle 2 000 euron jäljempänä esitetyn tavoitin. Valiokunta korostaa, että tietotalustan käyttövelvollisuudesta rajataan siten pois kaikkein pienimmät jätteen haltijat, joita on lukumääräisesti paljon ja joille tietotalustan käyttö saattaa aiheuttaa kohtuutonta hallinnollista taakkaa ja painetta jätteen epäasianmukaiseen käsittelyyn. Valiokunta ei kuitenkaan kannata rajan alentamista edes siirtymäajalla 1 000 euroon siksi, että tämä saattaa johtaa jätteiden ohjautumiseen epäasianmukaiseen käsittelyyn. Mahdollinen paine liittyy ensisijaisesti tarjouspyyntöä koskevaan 14 vuorokauden vähimmäismääräaikaan eikä tietotalustan käyttöön itsessään. Myös tiedottaminen tietotalustasta ja muuttuvista menettelytavoista olisi pienten jätteen haltijoiden osalta haasteellista. Valiokunta ehdottaa tältä osin lakiehdotuksen muuttamista siten kuin yksityiskohtaisista perusteluista ilmenee.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan kunnan toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden perusteella annettavien jätteenkäsittelypalveluiden osalta alle 2 000 euron asiakkuudet muodostavat keskimäärin 39 % TSV-palvelun asiakkaista, ja niiden osuus kokonaislaskutuksesta on keskimäärin vain 6 %. Pienjäteasemapalveluiden asiakkaista alle 2 000 euron asiakkaita on 40 % asiakkaiden kokonaismäärästä ja 6—8 % palvelun kokonaisliikvaihdosta. Jätteenkuljetuspalveluista alueilla, joissa kunta järjestää jätteenkuljetuksen, noin 90 % kunnan TSV-palveluna antaman kuljetuspalvelun asiakkaista on vuosittaiselta arvoltaan alle 2 000 euroa. Tämä vastaa noin 7 % kunnan toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden nojalla antaman palvelun kokonaislaskutuksesta.

Valiokunta pitää käytännön toiminnan kannalta olennaisena ehdotettuun 33 §:n 2 momenttiin sisältyvää poikkeusta tietotalustan käyttövelvollisuudesta silloin, kun TSV-palvelua tarvitaan välittömästi sellaisen ennalta arvaamattoman kiireen vuoksi, jota jätteen haltija ei ole kyennyt kohtuudella ennakoimaan. Esimerkkinä mainitaan onnettomuudet ja jätehuoltotoimintojen kannalta kriittisten koneiden rikkoutuminen. Valiokunta painottaa, että ennalta arvaamattomia kiiretilanteita voivat olla muutkin tilanteet, joissa jäte pitää saada välittömästi asianmukaiseen käsittelyyn. Jätteiden epäasiallisen käsittelyn välttämiseksi on tärkeää, että jätteen haltijaa ei käännytetä jätelaitoksen portilta esimerkiksi mahdollisen jäte-erän arvoa koskevan virhearvion vuoksi. Kaiken kaikkiaan jätelaitoksen portti ei voi olla paikka, jossa aletaan pohtia sitä, onko tilannetta voitu kohtuudella ennakoita. Tämä merkitsee valiokunnan mielestä sitä, että jäte on käytännössä otettava vastaan.

Valiokunnan mietintö YmVM 20/2018 vp

Valiokunta korostaa samanaikaisesti, että jätteen haltijan velvollisuus on kuitenkin seurata euro-määräisen rajan ylittymistä, jotta kiirepoikkeus ei vesitä sääntelyn tarkoitusta. Tämä voisi vaikuttaa negatiivisesti tietotalustan kehittymiseen käyttökelpoiseksi välineeksi. Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksen mukaan jätteen haltija voidaan tarvittaessa kohdentaa valvontatoimenpiteitä tilanteessa, jossa tämä selvästi laiminlyö velvollisuutensa käyttää tietotalustaa. Viranomaisille tietotalusta tarjoaa uuden työkalun, jonka avulla ne voivat seurata ja valvoa TSV-palvelua.

Valiokunta pitää hyvänä, että jätteen haltija voi halutessaan aina käyttää tietotalustaa, vaikka tarvittavan palvelun arvo jää alle 2 000 euron kynnyksarvon. Valiokunta toteaa, että tietotalustan käytövelvoitteen ulkopuolelle jäävien arvoltaan vähäisten jätteiden osalta jätteen haltija voi osoittaa TSV-palvelua koskevan palvelupyynnön suoraan kunnan jätelaitokselle kuten nykyisin. Valiokunta pitää tärkeänä tavoitteena sitä, että tietotalustasta kehittyy vähitellen niin toimiva ja helppokäyttöinen väline, että mikroyrittäjät ja muut pienet jätteen haltijat omaehtoisesti haluavat käyttää sitä, ja laajemmat tavoitteet esityksen taustalla toteutuvat näin vapaaehtoisuuden kautta. Kunnan jätelaitoksen tulisi toimittaa tietotalustaan vuosittain tiedot myös tällaisesta TSV-palvelusta, mikä lisäisi toiminnan läpinäkyvyyttä ja mahdollistaisi TSV-palvelun entistä sujuvamman seurannan ja valvonnan näissäkin tapauksissa. Tämän kehityksen seuraaminen on tärkeää.

Vähimmäismääräaika

Valiokunta pitää myös tietotalustassa julkaistavaa tarjouspyyntöä koskevaa 14 vuorokauden vähimmäismääräaikaan hyvänä kompromissina kahdensuuntaisten tavoitteiden toteuttamiseksi. Toisaalta tavoitteena on varmistaa myös pk-yrityksille riittävä mahdollisuus reagoida tarjouspyyntöihin ja toisaalta TSV-palvelun saaminen kohtuullisessa ajassa. Käytännössä jätteen haltijat jätehuoltoa suunnitellessaan yleensä tunnistavat tarvitsemansa jätehuoltopalvelut ennakoivasti, joten tarjouspyyntö on usein mahdollista julkaista jo hyvissä ajoin ennen palvelutarpeen syntymistä, eikä määräajasta siten pitäisi aiheutua käytännön ongelmia. Myös talousvaliokunta on korostanut tätä ja sitä, että määräaika edistää sellaisten pienten toimijoiden asemaa, joilla ei ole resursseja tietotalustan päivittäiseen seuraamiseen.

Sähköisen tietotalustan kehittäminen

Tietotalustalla voi myös vapaasti ilmoittaa eri jätteistä, sivuvirroista ja näihin liittyvistä palveluista. Sen kautta voi tulevaisuudessa helposti tarkastella ilmoitettuja materiaaliavirtoja alueittain ja materiaalityypeittäin. Siten tietotalusta myös edistää materiaalien hyötykäyttöä ja kiertotaloutta sekä teollisten symbioosien käytännön toteuttamista. Tarkoituksena on, että tietotalustaa voitaisiin kehittää ja laajentaa seuraavissa vaiheissa. Tietotalusta on tarkoitus ottaa valtakunnallisesti käyttöön huhtikuussa 2019, mikä mahdollistaa sen testaamisen ja mahdollisten ongelmien korjaamisen ennen kuin käytöstä tulee pakollista vuoden 2020 alussa. Tietotalustaa ylläpitää valtion kestävä kehityksen yhtiö Motiva Oy.

Talousvaliokunta on lausunnossaan pitänyt tietotalustaa erityisen hyödyllisenä 15 §:ssä tarkoitettuna markkinapuutteen arvioinnin tekemisessä. Talousvaliokunta toteaa kuitenkin myös, että ehdotettuun sääntelyyn sisältyy määritelmiä ja rajanvetoja, joiden vaikutuksia on vaikea ennakolta arvioida, vaikka ne ovat oikeansuuntaisia. Talousvaliokunta katsoo, että muutostoimiin tulee ryhtyä, jos ne osoittautuvat epätarkoituksenmukaisiksi tai markkinahäiriöitä aiheuttaviksi.

Valiokunnan mietintö YmVM 20/2018 vp

Valiokunta toteaa, että Suomessa on jo käytössä ja kehitteillä vapaaehtoisia esimerkiksi maa-ainesjätteiden tai rakentamisen jätteille tarkoitettuja sähköisiä alustoja ja järjestelmiä, joiden tavoitteena on edistää näiden materiaalien kauppaa. Joidenkin alustojen perustamista on myös tuettu julkisin varoin, ja ne ovat voineet olla myös maksullisia. Osa alustoista on kuitenkin jäänyt lyhytikäisiksi alustan vähäisen käytön vuoksi. Valiokunta korostaa, että nämä kokemukset tulisi ottaa huomioon ja erityisesti panostaa perustettavan tietopalustan käytön helppouteen ja houkuttelevuuteen, jotta se käytännössä toimisi ja toteuttaisi asetetut tavoitteet. Jätehuoltopalveluiden saatavuuden kehittämiseksi tulisi siis eri tavoin kannustaa yksityisiä jätehuoltoyrityksiä hakeutumaan tietopalustaan ja tarjoamaan siellä palveluitaan. Valiokunta korostaa lopuksi, että kierrätysasteen nostaminen nykyisestä edellyttää jatkossa myös aivan uusia avauksia.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

33 §. Kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momentin muuttamista siten, että 1 000 euron kynnsarvo nostetaan 2 000 euroon edellä yleisperusteluissa viitatuin perustein.

Valiokunta ehdottaa lisäksi kunnan tietojentoimittamisvelvollisuutta koskevan 33 §:n 4 momentin täsmentämistä. Jotta jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustassa olisi mahdollista seurata myös ehdotettujen kynnsarvojen ja siten tietopalustan käyttövelvoitteen ulkopuolelle jäävän TSV-palvelun volyymin, tulee kunnan muutosehdotuksen mukaan toimittaa tietopalustaan tiedot myös tällaisen TSV-palvelun kokonaisarvosta ja palvelua käyttävien jätteen haltijoiden kokonaismäärästä. Tarkoitetuista tiedoista voidaan antaa pykälän 5 momentin nojalla tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Valiokunta ehdottaa voimaantulo- ja siirtymäsäännöksen 3 momentin poistamista, sillä se tulee tarpeettomaksi edellä mainitun 33 §:n muutoksen johdosta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 248/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

jätelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jätelain (646/2011) 33, 44 ja 78 § sekä
lisätään lakiin uusi 143 a ja 143 b § seuraavasti:

33 §

Kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu

Kunnan on järjestettävä muun kuin 32 §:ssä tarkoitetun jätteen jätehuolto, jos jätteen haltija tätä muun palvelutarjonnan puutteen vuoksi pyytää ja jäte laadultaan ja määrältään soveltuu kuljetettavaksi tai käsiteltäväksi kunnan jätehuoltojärjestelmässä (*kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu*). Pyynnön voi jätteen haltijan puolesta esittää jätteen kuljettaja tai muu toimija osana tarjoamaansa jätehuoltopalvelua, kun pyyntö koskee jätteen käsittelyä.

Jos kysymyksessä on muusta kuin ennalta arvaamattomasta kiireestä johtuva kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu, jonka arvo on vähintään 2 000 euroa vuodessa, 1 momentissa tarkoitetun muun palvelutarjonnan puutteen toteamisen ja kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevan pyynnön edellytyksenä on, että jätteen haltija on julkaissut 143 a §:ssä tarkoitetussa jätteiden ja sivuvirtojen tietolustassa tarjouspyynnön tarvitsemastaan jätehuoltopalvelusta ja että tarjouspyyntöä vastaavaa palvelua ei ole kohtuullisesti saatavilla jätteen haltijan asettamassa vähintään 14 vuorokauden määräajassa.

Kunnan on tehtävä jätteen haltijan kanssa 2 momentissa tarkoitetusta kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta sopimus, jonka kesto voi olla enintään kolme vuotta kerrallaan ja jonka osapuolet voivat irtisanoa sopimuksessa määritellyn irtisanomisajan kuluttua. Sopimuksen voi jätteen haltijan puolesta tehdä 1 momentissa tarkoitettu jätteen kuljettaja tai muu toimija. Jos sopimus tehdään muualla kuin jätteiden ja sivuvirtojen tietolustassa, kunnan on toimitettava olennaiset tiedot sopimuksesta tietolustaan viimeistään 14 vuorokauden kuluttua sopimuksen tekemisestä.

Kunnan on toimitettava vuosittain maaliskuun loppuun mennessä jätteiden ja sivuvirtojen tietolustaan olennaiset tiedot muun kuin 2 momentissa tarkoitetun kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun kokonaisarvosta ja palvelua käyttävien jätteen haltijoiden kokonaismäärästä sekä olennaiset tiedot annetusta palvelusta jätelajeittain ja käsittelymenetelmittäin eriteltyinä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevaan pyyntöön ja 2 momentissa tarkoitettuun tarjouspyyntöön sisällytettävistä tiedoista, 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista olennaisista tiedoista sekä muista näihin rinnastettavista seikoista.

Valiokunnan mietintö YmVM 20/2018 vp

44 §

Kirjanpito jätehuoltopalvelusta ja kuljettajan tiedonantovelvollisuus

Jos kunta tai 43 §:ssä tarkoitettu yhtiö hoitaa tässä luvussa kunnan velvollisuudeksi säädetyn jätehuollon lisäksi muuta jätehuoltoa, tiedot tarjottujen palvelujen liikevaihdosta ja taloudellisesta tuloksesta on eriteltävä kirjanpidossa ja palveluista on laadittava tilikausittain erilliset laskelmat. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä laskelmaan sisällytettäviä tietoista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen laskelmien laatimisessa on soveltuvin osin noudatettava, mitä kirjanpitolaissa (1336/1997) säädetään tilinpäätöksestä. Tilintarkastajien on tarkastettava laskelmat osana kunnan tai yhtiön lakisääteistä tilintarkastusta. Laskelmat on liitettävä kunnan tai yhtiön tilinpäätökseen. Ne on julkaistava ja oltava saatavilla tietoverkossa.

Jätteen kuljettajan on annettava vastaanottajalle tiedot jätteen alkuperästä riittävästi eriteltyinä 1 momentissa tarkoitettua kirjanpidon toteuttamiseksi ja erillisen laskelman laatimiseksi, jos tämä kuljettaa kunnan tai kuntien omistaman yhtiön ylläpitämään käsittelyyn jätettä, jossa on sekä 32 tai 33 §:ssä tarkoitettua jätettä että muuta jätettä.

78 §

Kunnan jätemaksu

Kunnan on perittävä tämän lain mukaisesti järjestämästään jätehuollosta jätemaksua, jolla katetaan sille tehtävän hoitamisesta aiheutuvat kustannukset. Jätteen loppukäsittelystä perittävällä maksulla on katettava vähintään 21 §:ssä tarkoitettut kustannukset. Kunta voi periä jätemaksua myös 93 §:n 1 momentissa kunnan vastuulle säädetystä jäteneuvonnasta, 143 §:ssä säädetyn rekisterin ylläpidosta ja muista vastaavista jätehuollon järjestämiseen liittyvistä tehtävistä aiheutuvien kustannusten kattamiseksi.

Jätemaksun on vastattava kunnan tarjoamaa palvelutasoa ja mahdollisuuksien mukaan kannustettava jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä etusijajärjestyksen mukaiseen jätehuoltoon.

Edellä 33 §:ssä tarkoitettua kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta perittävä jätemaksu ei saa alittaa 32 §:n nojalla järjestetystä lajiltaan ja laadultaan vastaavan jätteen jätehuoltopalvelusta perittävää jätemaksua.

Jätemaksu, jolla katetaan 1 momentissa tarkoitettua jäteneuvonnasta, rekisterin ylläpidosta ja muista vastaavista jätehuollon järjestämiseen liittyvistä tehtävistä aiheutuvat kustannukset, voidaan periä erillisenä perusmaksuna. Perusmaksulla voidaan kattaa myös vaarallisen jätteen ja muun jätteen alueellisten vastaanottoaikojen perustamisesta ja ylläpidosta kunnalle aiheutuvat kustannukset.

Jätemaksulla saa kerätä enintään kohtuullisen tuoton pääomalle.

Valiokunnan mietintö YmVM 20/2018 vp

143 a §

Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalusta

Edellä 33 §:ssä säädettyä kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua varten on jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalusta. Sitä käytetään kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun edellytyksenä olevan muun palvelutarjonnan puutteen toteamiseen, palvelua koskevien tietojen hallintaan ja käsittelyyn sekä palvelun seurantaan ja valvontaan. Sitä voidaan käyttää myös muuhun jätteiden ja sivuvirtojen vaihdantaan.

Motiva Oy ylläpitää jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustaa sekä vastaa yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa alustan sisällöllisestä ja toiminnallisesta kehittämisestä. Motiva Oy on myös luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) tarkoitettu rekisterinpitäjä.

Motiva Oy:n henkilöstöön sovelletaan sen hoitaessa 2 momentissa tarkoitettuja tehtäviä rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

143 b §

Tiedonsaantioikeus jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustasta

Kunnan jätehuoltoviranomaisella, 24 §:ssä tarkoitetuilla valvontaviranomaisilla ja Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustasta 33 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettut olennaiset tiedot ja muut kunnan toissijaiseen jätehuoltopalveluun liittyvät tiedot, jotka ovat välttämättömiä niille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 33 §:n 2 ja 3 momenttia sovelletaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 5 §:ssä tarkoitettuihin hankintayksiköihin vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

~~Tämän lain 33 §:n 2 momentissa tarkoitettu kunnan toissijaiseen jätehuoltopalveluun sovellettava euromääräinen raja on 2 000 euroa kolmen vuoden ajan lain voimaantulosta.~~

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla tehty kunnan ja jätteen haltijan välinen sopimus jätehuollon järjestämisestä toissijaisesti on voimassa sopimuskauden loppuun ja siihen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 8.2.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

Valiokunnan mietintö YmVM 20/2018 vp

puheenjohtaja Satu Hassi vihr
varapuheenjohtaja Silvia Modig vas
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Olli Immonen ps
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Eeva-Maria Maijala kesk
jäsen Sari Multala kok
jäsen Riitta Myller sd
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

Valiokunnan mietintö YmVM 20/2018 vp Vastalause

VASTALAUSE

Perustelut

Nyt käsitellyssä oleva jätelain muutos on jatkoa keväällä eduskunnan hyväksymälle muutokselle, jossa rajattiin kunnallisten jäteyhtiöiden vastuuta ja toimintaa markkinoilla (YmVM 4/2018 vp — HE 195/2017 vp). Tuolloin syntyi tarve säätää erikseen sähköisestä jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustasta, joka mahdollistaa laissa määritellyn kuntien toissijaista vastuuta koskevan markkinapuutteen toteamisen läpinäkyvällä tavalla sekä kilpailupuutteen toteamiseksi. Vaikka esitystä perustellaan kilpailuneutraliteetin toteutumisen turvaamisella, kilpailuneutraliteettiongelmia ei ole todennettu. Näyttöä kilpailulain rikkomisesta ei ole.

Taustalla on myös hankintalain (TaVM 31/2016 vp — HE 108/2016 vp) muutos ja siitä seurannut jätelain muutos, jonka perusongelma on sidosyksiköille liian alhainen ulosmyyntiraja, joka säädettiin direktiivin minimiä alhaisemmaksi. Ulosmyynnin rajan tulisi olla direktiivin sallima 20 prosenttia. Esityksellä sähköisestä markkinapaikasta vaikeutetaan merkittävästi jätealan kehittymistä sekä aiheutetaan kohtuuttomasti lisäbyrokratiaa yrittäjille.

Jätelaki tarvitsee kiertotaloutta tukevan kokonaisuudistuksen

Jätelaki tarvitsee kokonaisuudistuksen, ja kunnallisen jätehuollon asemaa tulee vahvistaa. EU:n jätedirektiivin ja kansallisen jätelain tarkoituksena on ehkäistä jätteistä aiheutuvaa vaaraa ja haittaa ympäristölle ja ihmisten terveydelle, vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta ja varmistaa toimiva jätehuolto. Nykyisen hallituksen säätämät jätelain muutokset nojaavat yksityisen jätesektorin aseman vahvistamiseen. Jätesektorin sääntelyllä yritystoiminnan edistämisen tulee olla toissijainen ympäristön- ja terveydensuojeluun nähden. Lisäksi kiertotaloustavoitteiden toteutuminen tilanteessa, jossa kunnallisen jätehuollon asemaa heikennetään jatkuvasti, vaarantuu. Suomen kierrätysaste on alhainen mm. jatkuvien lainsäädännön muutosten ja niiden myötä vastuiden ja toimintaympäristön hajaantumisen ja tehottoman hyötyjätteiden erilliskeräyksen vuoksi.

Muuttuva EU-lainsäädäntö edellyttää useiden muutosten tekemistä jätelakiin kesään 2020 mennessä, ja tämä muutosprosessi olisi järkevää yhdistää samaan kokonaisuuteen. Lakimuutoksen siirtäminen mahdollistaisi käyttökokemusten saamisen alustasta ja vaiheittaisen lähestymistavan.

Byrokratia kasvaa, kärsijöinä yrittäjät

Esitetty sähköinen tietoaalusta voi helpottaa jätteen haltijoiden ja jätepalveluiden tarjoajien kohtaamista. Esitetyssä muodossa jätelain muutokset lisäävät kuitenkin kohtuuttomasti hallinnollista taakkaa yrityksille ja kunnille sekä saattavat jopa olla haitallisia ympäristölle, mikäli liian vaikea byrokratia aiheuttaa erityisesti pienemmille yrityksille houkutuksen sijoittaa jätteet luontoon. Tietoaalusta auttaisi jätteen haltijaa löytämään tarvitsemansa jätehuoltopalvelun ensisijaisesti vapailta markkinoilta. On kyseenalaista, että tietoaalusta on yksityisten jätehuoltoyritysten ulkoistettu markkinointikanava, jonka valtio kustantaa.

Valiokunnan mietintö YmVM 20/2018 vp Vastalause

Esityksessä ehdotettu minimiaika alustassa odotukselle on 14 vuorokautta. Mikäli alustassa ei ole asianmukaisesti käyty, yritysasiakkaita käännytetään jätelaitokselta eikä jätteitä voida ottaa vastaan. Vaikka valiokunta kiinnittääkin tähän asiaan mietinnössään huomiota, ei muutoksia lakiin esitetä. Velvoitteet ovat monimutkaiset niin yrityksille, jätelaitoksille kuin viranomaisillekin.

Esitystä tulisi korjata niin, että ensi vaiheessa tietöalustan käytön tulisi perustua pääasiassa vapaaehtoisuuteen. Alustaa tulisi kokeilla ensin, ja tulisi säätää käyttövelvollisuudesta varovaisuusperiaatteen mukaisesti vaiheittain. Alustan käytölle säädettävä pysyvä kynnysarvo on tarpeellinen, ja se tulisi nostaa esitetystä 1 000 eurosta vähintään 10 000 euroon. Valiokunnan esittämä 2 000 euron alaraja ei ole riittävä. Käyttö olisi rajattava vain jätteen käsittelypalveluihin, ja pienjäteasemat olisi jätettävä käyttöpakon ulkopuolelle. Kynnysarvon korkeammalla rajalla saadaan suurimmat käyttäjät tietöalustan piiriin — suurimmat volyymit koskevat juuri jätteen käsittelypalveluita — varmistetaan jätehuollon toimivuus ja ehkäistään pienyrityksille aiheutuvaa taakkaa.

Toissijaisen vastuun palveluiden suurimmat volyymit koskevat nimenomaan jätteen käsittelypalveluita (esim. energiahyödyntäminen, biojätteen käsittely sekä maamassojen käsittely), joten siksi on mielekäästä rajata alustan käyttöpakko alkuvaiheessa käsittelypalveluihin.

Useat valiokunnalle lausunnon antaneet tahot ovat erittäin huolissaan byrokratian ja yrittäjille koituvan haitan lisääntymisestä esityksen myötä. Näitä tahoja ovat ainakin MTK, Kuntaliitto, KIVO ry sekä HSY.

Jätehuollon asiakkaat unohdettu muutoksessa

Esityksessä on unohdettu kokonaan asiakasnäkökulma. Jätehuoltopalveluja tarvitsevan asiakkaan lailla velvoittamisen tietöalustan käyttämiseen tulee tuottaa asiakkaalle enemmän hyötyjä kuin vaivaa ja haittaa. Lakimuutoksen hyötyä ei tule mitata pelkästään yksityiselle jätehuoltoyritykselle syntyvän markkinapotentiaalın perusteella, kuten nyt on tehty. Jätehuoltoyritysten lukumäärä on kuitenkin hyvin pieni suhteessa kaikkiin yrityksiin. Ehdotuksen myötä yritysten valinnanvapaus kapenee, etenkin jos palvelun saamisella on yrittäjän näkökulmasta kiire. Yrittäjien byrokratia kasvaa, kun niitä alkaa käytännössä koskea jätehuollon kilpailuttamisvelvoite, jonka kynnysarvo on huomattavasti ankarampi kuin julkisten toimijoiden kansallinen kynnysarvo hankintalaissa.

Nyt säädetyksi esitetyn perusteella vaarana on, että pitkälti yli 10 000 yritysasiakasta velvoitetaan käymään läpi hallinnollinen ja byrokraattinen menettely. Arvioiden mukaan suurimmalle osalle näistä asiakkaista menettely ei tuottaisi uutta markkinaehtoista palvelua tai edullisempaa tahi kiertotalouden näkökulmasta järkevämpää palvelua. Nämä asiakkaat eivät todennäköisesti saisi kohtuullisia ja heidän tarpeisiinsa kelvollisia tarjouksia alustassa, koska monet asiakkaista eivät pystyisi edes määrittelemään palveluntarvettaan riittäväällä tarkkuudella.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

**Valiokunnan mietintö YmVM 20/2018 vp
Vastalause**

että lakiesitys hylätään.

Helsingissä 8.2.2019

Riitta Myller sd
Silvia Modig vas
Anders Adlercreutz r
Satu Hassi vihr
Olli Immonen ps
Rami Lehto ps